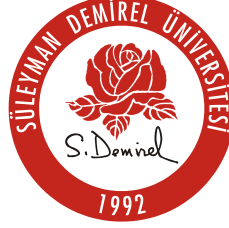

ISSN 1305 – 7774

**SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER
ENSTİTÜSÜ DERGİSİ
CİEP ÖZEL SAYISI**

**Uluslararası İktisadi ve İdari Perspektifler
Kongresi: Yeni Bölgesel Vizyonlar
(Congress on International Economic and
Administrative Perspectives: New Regional
Visions)
28 - 30 Eylül 2016
Bakü/Azerbaycan**

**Journal of Suleyman Demirel University
Institute of Social Sciences**

Hakemli Dergi

(Refereed Journal)

Yıl (Year): 2016

Sayı (Number): Özel Sayı

Derginin Sahibi (Owner of the Journal)

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü (Süleyman Demirel Üniversitesi adına)

Editör (Editor)

Doç. Dr. Muharrem GÜRKAYNAK

Editör Yardımcıları (Assistant Editors)

Doç. Dr. Hasan Tevfik MARULCU

Yrd. Doç. Dr. Elvettin AKMAN

Dergi Sekreteri (Secretary)

Arş. Gör. Seyhan ÖZDEMİR

Dizgi ve Tashih (Composition)

Öğrt. Gör. Harun ÇAKIR

Kapak (Cover)

S.D.Ü. Basın ve Halkla İlişkiler

Baskı (Print)

S.D.Ü. Basım Evi

Tel: +90 246 2113001

SDÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Nisan ve Aralık sayıları olmak üzere yılda iki kez çıkmaktadır. Dergide yayımlanan yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir. Dergide yayımlanan makale ve yazılar kaynak gösterilmek şartıyla iktibas ve atıf şeklinde kullanılabilir.

SDÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Akademia Sosyal Bilimler İndeksi (ASOS), Business Source Corporate Plus (EBSCO), Scientific Indexing Services (SIS), Türk Eğitim İndeksi (TEİ), Directory of Research Journals Indexing (DRJI), Akademik Resource Index (ResearchBib), Journal Factor, CiteFactor, Information Matrix for the Analysis of Journals (MIAR) ve DergiPark İndeksleri tarafından taranan dergiler arasında yer almaktadır.

©SDÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Isparta-2016

İsteme Adresi (Communication Address)

Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Zemin Kat Doğu Kampüsü
32260 ÇÜNÜR/ISPARTA

Tlf: 0 246 211 38 50 Fax: 0 246 237 00 60

E-Posta: sbdergi@sdu.edu.tr

TÜRKİYE VE AZERBAYCAN İLİŞKİLERİNİN BÖLGESEL VE KÜRESEL ÇOK BOYUTLU DİNAMİZMİ

Zafer AKBAŞ¹

ÖZET

Türkiye ve Azerbaycan yarına dair kendilerinden büyük beklentiler olan ve bölgesel düzeyde etkileri de bulunan aktörlerdir. Türkiye, tarihten ve jeopolitik konumundan kaynaklanan özellikleri, maddi ve manevi kapasitesi ile günümüz dünyasının önemli aktörüdür. Azerbaycan özellikle enerji kaynakları sahipliği ve yine jeopolitik konumuyla göz doldurmaktadır. İki aktörün içinde bulunduğu bölge büyük bir oyunun ve rekabetin yaşandığı mücadele alanı haline dönüşmüştür.

Çalışma Türkiye ve Azerbaycan'ın içinde buldukları bölgeden kaynaklanan nedenlerle tarihsel, kültürel ve stratejik zorunlulukların sonucunda stratejik işbirliğine gitme zorunluluğundan hareket etmiştir. İki aktörün ve bölgenin özelliklerinin küresel çok boyutlu ilişkilerin önemli ilgi noktalarından biri olduğu savunulmaktadır. Rusya, İran, ABD ve AB gibi aktörlerin çıkarlarının uyumunu gözettiği günümüz konjonktüründe, bu çıkarların askeri, enerji kaynakları kontrolü başta olmak üzere ekonomik ve ticari ve en nihayetinde siyasi sonuçlarının olduğu değerlendirilmiştir.

Çalışmada nitel yöntemle, iki ülke ilişkilerinin temel dinamiklerine ve diğer aktörlerin olası tutumlarına odaklanılarak, güvenli ve maksimum çıkarlara uygun ilişki biçiminin esaslarının neler olabileceği üzerine odaklanılmıştır. Çalışmada iki aktörün “zaruri ortaklık” içinde olması gerektiği savunulmakta; yakın zaman işbirliklerinin de bu iddiayı doğruladığı ve bunun yeterli düzeyde gerçekleştirilmesinin küresel ve bölgesel kurguları etkileyebileceği değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Azerbaycan, Enerji, Askeri İşbirliği, Politik İstikrar

1. GİRİŞ

Türkiye ve Azerbaycan günümüz uluslararası düzeninin en önemli yükselen değerlerindedir. Her iki ülkenin ekonomik, askeri ve politik politik yükselişi bölgesel ve küresel ölçekte iş birliği ve çıkar çatışması olasılıklarını artırmaktadır. Türkiye'nin görece başta ABD olmak üzere Batı'dan,

¹Doç. Dr., Düzce Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, zaferakbas@duzce.edu.tr

Azerbaycan'ın ise daha çok Rusya'dan geçmişe göre daha bağımsız politika izleyebiliyor olması diğer aktörlerin dikkatini çekmektedir.

İki aktörün ekonomik, askeri ve politik işbirliği, bölgesel ve küresel güç dengesini etkileyebilir. Bu durumda özellikle ABD ve Rusya, bu durumu kendi çıkarlarına bir tehdit olarak görürse bu gelişmeye karşı tutum geliştirecektir. Ayrıca AB, Ermenistan ve İran gibi aktörler de iki ülkenin yakınlaşmasına çok da olumlu bakmayacaktır. Bu nedenle Ankara ve Bakü'nün işbirliklerini en rasyonel şekilde düzenlemesi çıkarlarına görünmektedir. Benzer şekilde bölgeyi politik saha alanı olarak kodlayan küresel ve bölgesel aktörler kendi çıkarlarına yönelik stratejiler izlemektedirler.

Ekonomik durgunluğun yaygın hal aldığı günümüzde iki ülkenin imkan ve kabiliyetlerini optimal düzeyde bir araya getirmesi gerekmektedir. Bu açıdan bakıldığında, Azerbaycan'ın enerji kaynakları sahipliği ile Türkiye'nin askeri imkânlarını öncelikli alan olarak bir araya getirmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

Çalışmada Türkiye ve Azerbaycan ilişkileri, ekonomik ve ticari ve askeri ve güvenlik konuları dışında siyasi boyutla birlikte ele alınmıştır. Ayrıca çalışmada bölgesel ve küresel dinamiklere de yer verilerek aktörler arası ilişkinin değişken özellikli ortamda çok boyutlu bir ilişki şekli olduğu değerlendirilmiştir.

2. TÜRKİYE–AZERBAYCAN EKONOMİK VE TİCARİ İLİŞKİLERİ

Azerbaycan ekonomik ve ticari açıdan değerlendirildiğinde Kafkas Bölgesi içerisinde en hızlı ve istikrarlı biçimde büyüyen ülke olarak nitelendirilebilmektedir. Siyasi istikrarın ekonomik hayata güven vermesiyle birlikte bu ekonomik ve ticari yapı Azerbaycan'ı hem bölgesel bir aktör haline getirmekte hem de küresel anlamda mevcut konumunu güçlendirmesini sağlamaktadır (Çelikkpala, 2010:100).

Azerbaycan bağımsızlığını kazandıktan sonra ciddi anlamda ekonomik, siyasi, askeri sorunlarla karşılaşmıştır. SSCB döneminin ekonomik yapısı nedeniyle serbest piyasa yapısına entegre olunamamış, Ermenilerin işgalleri nedeniyle toprakların yaklaşık %20'si kaybedilmiş, vatandaşlar kendi topraklarında mülteci konumuna gelmiş ve üretim durma noktasına kadar gerilemiştir. Siyasi istikrarın yakalanması ve Ermenistan ile geçici ateşkesin imzalanması ile ekonomik kalkınma için girişimlere başlanılmıştır. Bu kalkınmada en önemli rol şüphesiz sahip olunan petrol rezervleri yer almaktadır. Özellikle 2005 yılından itibaren Azerbaycan ekonomisi içerisinde milli gelire yansıyan petrol gelirleri önemli bir yer tutmakta, önümüzdeki 15

yıllık süreç için 50milyon\$ gelir hedeflenmektedir. Petrole yapılan yatırımlar zamanla sonuç vermeye başlamış ve milli gelir 2015 yılında 53 milyar\$ seviyesine yükselmiştir (www.ekonomi.gov.tr).

Azerbaycan Devlet İstatistik Komitesi verilerine göre, 2016 yılı Ocak-Haziran döneminde Azerbaycan'da GSYİH 27 milyar Manat olarak gerçekleşmiştir. 2015 yılının aynı dönemine göre GSYİH'da %3,4 oranında azalma gerçekleşmiştir. Azalmanın en önemli sebebi olarak inşaat sektöründeki ilerlemenin durması gösterilmektedir. GSYİH'nın %38,5'i sanayide, %11,8'i ticaret ve taşımacılık araçlarının tamiri hizmetleri, %9,1'i inşaat, %6,8'i taşımacılık ve depolama hizmetleri, %5,1'i tarım, orman ve balıkçılık, %2,8'i turizm, %2'si telekomünikasyon, %16,3'ü ise diğer sektörlerde üretilmiştir. Sözkonusu dönemde kişi başına düşen GSYİH 2.809,7 Manat olmuştur (APA Haber Ajansı, 2016).

Elbette Azerbaycan ekonomisinin yükselişinde Türkiye kilit rol üstlenmiştir. Bugün itibarıyla, Azerbaycan'a yapılan petrol dışı doğrudan yabancı yatırım stoğu bakımından Türkiye 1. sırada gelmektedir. Azerbaycan Ekonomi Bakanlığı verilerine göre, ülkede yaklaşık 2.700 Türk şirketi yatırım yapmaktadır. Bu şirketlerinin yatırımları genelde enerji, ulaştırma, telekomünikasyon, gıda ticareti, bankacılık/sigorta, eğitim, tekstil, mobilya ve inşaat malzemeleri sektöründe kendini göstermektedir. Bugüne kadar toplam 9 milyar dolarlık bir yatırımın kaynağı olan Türk firmaları sadece enerji sektöründe 6 milyar dolar yatırım yaparak ülkede 25 bin kişiye istihdam sağlamıştır. Sadece 2015 yılında Türk müteahhitlik firmaları 686 milyon ABD Doları tutarında iş üstlenmişlerdir (Bakü Büyükelçiliği, 201).

3. TÜRKİYE – AZERBAJYCAN SİYASİ İLİŞKİLER

Azerbaycan'ın bağımsızlığı sonrası iki ülke arasındaki siyasi ilişkiler önceleri tarihsel kökenlere dayalı ideolojik ve ortak kültüre dayalı duygusal şekilde gerçekleşirken, izleyen dönemlerde ise her iki ülkenin liderleri arasında gelişen ikili ilişkiler siyasal ilişkilerin dinamiğini oluşturmuştur. Ancak günümüzdeki siyasal ilişkileri salt liderler arasında yaşanan ikili ilişkilere ya da tarihsel ortak kültüre dayandırmak eksik bir nitelendirme olacaktır. Bugün iki ülke arasında gelişen ekonomik ilişkiler ile birlikte siyasi ilişkiler daha çok kurumsallaşmış ve ortak ekonomik, askeri projelerle güçlendirilmiştir (Aslanlı, 2012:177).

Türkiye için Azerbaycan, ortak tarihsel bir geçmişe sahip olmaları, etnik ve kültürel bağların varlığı gibi nedenlerin yanı sıra hem bölgesel dengelerin korunması hem de Hazar bölgesindeki enerji kaynaklarına erişim sağlamak ve bölgede hâkimiyet kurmaya çalışan diğer bölgesel ve küresel aktörler üzerinde etkinlik sağlamak adına önemli bir ülkedir. “Bir millet iki

devlet” söylemi her iki ülke kamuoyu tarafından kabul gören bir söylemin bir yansıması olarak Azerbaycan Türkiye’nin Kafkaslardaki stratejik ortakları içerisinde önemli bir konuma sahiptir. Bu nedenle Türkiye Azerbaycan’la ilgili her türlü iç ve dış politika konusunu adeta kendimeselesi olarak kabul etmektedir. Bu bağlamda Azerbaycan’ın öncelikleri hem Türkiye olan ilişkilerini şekillendirmekte hem de Türkiye’nin bölgesel ve küresel aktörlerle olan ilişkilerini de şekillendirmektedir (Çelikpala, 2010:98).

Türkiye ile Azerbaycan siyasi ilişkileri çok boyutlu ve stratejik düzeyde yürütülmektedir. Bu ilişkilerin arkasında adeta itici güç olarak iki ülke liderleri arasında yaşanan üst düzey ziyaretler rol almaktadır. Bugün artık her iki ülkede de siyasi bir gelenek olarak göreve gelen lider diğer ülkeyi ziyaret etmeye başlamış, her iki ülke içinde sembolik öneme haiz özel günlerde bir araya gelmeye özen göstermektedirler. Bu ilişkilerin geliştirilmesi ve sürekliliğinin sağlanması adına 2010 yılında Cumhurbaşkanları düzeyinde Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi (YDSK) kurulmuştur. Şu ana kadar beş kez toplanan konsey, son 15 Mart 2016 tarihinde Ankara’da gerçekleştirmiştir. Bunun yanı sıra iki ülke arasındaki ilişkileri geliştirmek ve kurumsallaştırmak ve bölgesel gelişmelerde aktif rol almak adına bir takım girişimlere de devam edilmiştir. Bu bağlamda özellikle Azerbaycan ile birlikte tesis edilen “Türkiye-Azerbaycan-Gürcistan”, “Türkiye-Azerbaycan-İran” ve “Türkiye-Azerbaycan-Türkmenistan” üçlü toplantıları, bölgesel istikrar ve kalkınmaya, bölgesel barış ve refaha katkı sağlayan önemli mekanizmalar olarak yorumlanmaktadır. Bu toplantıların hem her iki ülke açısından hem de bölgesel aktörler açısından siyasi ilişkilerin kuvvetlendirilmesi ve bölgedeki sorunlara ortak çözüm önerilerinin getirilebilmesi adına ayrı bir önem verilmektedir. Bu yönüyle Türkiye-Azerbaycan-Gürcistan ile Türkiye-Azerbaycan-Türkmenistan üçlü toplantı süreçleri Cumhurbaşkanları seviyesine çıkartılmış, ayrıca Ağustos 2016’da üçlü toplantılara katılan aktörler genişletilerek hem bölgesel hemde küresel bir aktör olan Rusya sürece dâhil edilmesine karar verilmiştir (www.mfa.gov.tr).

4. TÜRKİYE–AZERBAJCAN ASKERİ İLİŞKİLER VE GÜVENLİK

Türkiye’nin kardeş ülke olarak nitelendirdiği Azerbaycan ile siyasi, ekonomik, kültürel ilişkilerin yanı sıra askeri ilişkilerde son derece önem arz etmektedir. Özellikle Azerbaycan ve Ermenistan arasındaki Dağlık Karabağ meselesi zaman zaman bu ilişkilerin daha da yoğun yaşanmasına neden olmaktadır. Özellikle Türkiye ile Azerbaycan arasındaki stratejik öneme sahip olan doğal gaz boru hatlarının güvenliği söz konusu olduğunda iki ülke arasında askeri ilişkilerin ileri düzeye taşınmasına dair beklentiler ve söylemler artmaktadır (Cafersoy ve Aslanlı, 2012:151).

Azerbaycan ile Türkiye arasında ilişkilerin gelişip güçlenmesinde güvenlik ve ulusal çıkarlar ile diğer uyumlu politikaların etkisi büyüktür. Türkiye'nin uzun yıllar boyunca ve hala Kafkasya'da devam eden en önemli aktörlerden biri olması bölgedeki barışın ve güvenliğin korunmasında son derece önemlidir. İki kardeş ülke Azerbaycan ile Türkiye arasında yapılan askeri işbirliği sadece Azeri silahlı kuvvetlerinin güçlenmesi açısından değil bölgesel barış ve güvenlik açısından büyük önem taşımaktadır. Bu çerçevede iki ülke arasında çeşitli zamanlarda imzalanan anlaşmalar ile Türkiye; Azeri Silahlı Kuvvetlerinin iyileştirilmesi ve uzman eleman yetiştirmek konularında yardım etmiştir (Askerzade, 2009:4-5). Ayrıca Türk savunma şirketleri giderek Azerbaycan da faaliyetlerini attırılmış ve iki ülke arasında ortak üretim gerçekleştirmek için girişimde bulunmuştur. Böylece ASELSAN'ının önderliğinde birçok Türk savunma şirketi milli tank üretilmesi, yeni model silahların üretilmesi konularında Azerbaycan silahlı kuvvetlerine yardımcı olmaktadır (Öztarsu, 2010:56). Türkiye'nin Azerbaycan'a Azerbaycan'ın bağımsızlığını kazandığı 1992 yılından bu yana kadar yapmış olduğu askeri yardımların tutarı 400 milyondan fazla olmuştur (Çelikpala, 2010:102).

Azerbaycan NATO'nun en güçlü askeri güçlerinden birine sahip olan Türkiye ile gerek NATO çerçevesinde gerekse ikili askeri ilişkileri geliştirmektedir. Böylece Türkiye'nin yardımları ile Azerbaycan askeri gücü NATO standartlarına çıkarılmıştır. Yapılan yardımlar sonucunda Azerbaycan askeri gücünün üst düzeye çıkarılmasının yanında, Türkiye'nin askeri güvenlik politikalarının bir parçası haline gelerek Azerbaycan'ın NATO'nun imkânlarından yararlanması sağlanmıştır. Ayrıca Azerbaycan ve Türkiye arasındaki askeri işbirliği ve ilişkiler Azerbaycan'ın NATO'ya uyumunu da kolaylaştırmıştır (Zengin, 2010:343-345). Türkiye ile Azerbaycan arasında yapılan askeri işbirliklerin sonucunda Azerbaycan'ın askeri alandaki çağı yakalama potansiyeli her iki kardeş ülke için birer gurur kaynağı olmaktadır. Çünkü güçlü bir Türkiye aynı zamanda güçlü bir Azerbaycan demektir (Musayev, 2012:182).

5. ORTADOĞU VE KAFKASYA'NIN BÖLGESEL VE KÜRESEL ÖLÇEKTE YERİ

Azerbaycan Güney Kafkasya'nın en önemli ve güçlü ülkesidir. Jeopolitik konumu yanında jeoekonomik özellikleri Azerbaycan'ı çıkar çatışmalarının hedeflerinden biri haline getirmiştir. Enerji kaynakları deposu olan Hazar kıyısında olması, Rusya ve İran gibi önemli aktörlerle sınırdaş olması ve ayrıca AB ve ABD gibi aktörlerle de dostane ilişkiler kurması gibi nedenlerle çok boyutlu öneme ve ilişkilere sahiptir.

Türkiye'de tarihten gelen özellikleri dışında jeopolitik konumu ve ekonomik ve askeri kabiliyet ve kapasitesi gibi nedenlerle bölgesel ve küresel

ilginin önemli merkezlerinden biri konumundadır. Türkiye'nin özellikle 2002 sonrası yakaladığı ekonomik ivme ve siyasi istikrar bütün devletlerin dikkati çekmektedir. Dünyanın en hızlı büyüyen ekonomileri arasında bulunması, ekonomik sıralamada 17. büyük ekonomi olması, Batı ve Doğu dünyası ile barışçıl ve çok boyutlu ilişkiler kurması Türkiye'nin geleceğini daha ümitli hale getirmiştir.

Hazar ve Ortadoğu enerji kaynakları başta büyük güçler olmak üzere bölgesel aktörlerin de çıkar çatışmalarından biridir. Bölgenin İslam coğrafyası olması, kültürel ve tarihi özellikleri ile ticari niteliği Türkiye ve Azerbaycan üzerindeki çıkar hesaplarını canlı ve diri tutmaktadır. İki aktörün, tarihsel, kültürel, sosyal ve ekonomik işbirliği bölgesel ve küresel denklemden bir stratejik hamle olarak diğer aktörlerin hesaba katılması gereken bir özelliktir. Türkiye'nin askeri, ekonomik ve siyasi yetenek ve kapasitesi, Azerbaycan'ın enerji kaynakları sahipliği, iki ülkenin kardeş halkları ve tarihsel ortak kaderi, dost ve müttefik anlayışındaki benzerlikler iki ülkeyi yarına dair politikalarda da gönüllü ya da zorunlu birlikteliğe yönlendirmektedir. Çıkarlarda birliktelik dışında sosyal, kültürel ve politik tehditlerde de iki ülkenin adeta kader ortaklığının olduğu görülmektedir. Bu nedenle bu özelliklerinin farkında olan iki ülkenin birlikte politika üretmesi, güçlü ve zayıf yönlerini harmonize ederek tutum geliştirmesi, Rusya, İran, Ermenistan, ABD ve AB gibi aktörlerin çıkarlarını derinden etkileme kapasitesine sahiptir. Bu hesapların bir kısmı daha çok enerji kaynakları özelinde ekonomik ve ticari, diğer kısmı kültürel ve sosyal ve önemli bir kısmı da siyasi ve askeri boyutlu güvenlik boyutlarıdır.

6. SONUÇ

Azerbaycan SSCB'nin yıkılması sonrasında siyasi istikrarını oturtmaya çalışmaktadır. Bunu iç nedenler dışında, bölgesel ile küresel nedenler de etkilemektedir. Örneğin Post Sovyet ülkelerinde ve bölgede hala güvenlik, ekonomik ve siyasi ve sosyal sorunlar yerli yerine oturmuş değildir. Bunlar Azerbaycan'ı da etkilemektedir.

Türkiye'de benzer özelliklere sahiptir. Ortadoğu gibi son derece değişken dinamiklere sahip olan ve çıkar hesaplarının merkezinde yer alan Türkiye, Azerbaycan'a göre daha istikrarlı olmakla beraber benzer hassasiyetlere sahiptir.

Gerek Güney Kafkasya'daki gerekse Ortadoğu'da siyasi istikrarsızlıklar, güç ve otorite boşlukları Azerbaycan ve Türkiye'yi ekonomik, ticari, kültürel, sosyal, askeri ve politik kaynaklı çok boyutlu dinamik olgularla yüz yüze bırakmıştır. Küresel ölçekte ABD, AB ve Rusya gibi aktörlerin bölgesel hesapları ile içsel nedenlerin de eklemlendiği tablo, iki

aktörü bu çok boyutlu dinamik yapıda yarına dair daha güvenli bir gelecek kurulması adına birlikte hareket etmeye zorlamaktadır. Bu birlikteliğin, diğer aktörlerin hassas çıkarına ve sınır uçlarına dokunmadan en optimal düzeyde sağlanması bölgesel ve küresel denklemin etkilenmesi, yeniden kurgulanarak devam ettirilmesi gibi sonuçlar doğurma potansiyeli taşımaktadır.

KAYNAKÇA

- APA Haber Ajansı, http://www.apa.az/maliyye_xeberleri/azerbaycan-ıqtisadiyyati-tikinti-sektorunun-hesabina-3-4-azalib.html (Erişim Tarihi:09.10.2016).
- Araz Aslanlı, “Karabağ Sorunu ve Azerbaycan-Türkiye-Ermenistan İlişkileri”, Avrasya Strateji Dergisi, Sayı:1, Cilt:1, ss. 175-196.
- Aygün Askerzade, “NATO Çerçevesinde Azerbaycan-Türkiye Askeri Siyasi İşbirliği ve Bölgesel Güvenlik Sorunları”, Karadeniz Araştırmaları, Sayı: 20, Kış 2009, ss. 1-17.
- Bakü Büyükelçiliği, 2016,
<http://www.baku.emb.mfa.gov.tr/ShowInfoNotes.aspx?ID=208789>
(Erişim Tarihi:09.10.2016).
- Dışişleri Bakanlığı, “Türkiye - Azerbaycan Siyasi İlişkileri”,
<http://www.mfa.gov.tr/turkiye-azerbaycan-siyasi-iliskileri.tr.mfa>
(Erişim Tarihi:09.10.2016).
- Ekonomi Bakanlığı,
http://www.ekonomi.gov.tr/portal/faces/home/disIliskiler/ulkeler/ulke-detay/Azerbaycan/html-viewer-ulkeler?contentId=UCM%23dDocName%3AEK-159556&contentTitle=Genel%20Ekonomik%20Durum&_afLoop=402006883917836&_afWindowMode=0&_afWindowId=null#!%40%40%3F_afWindowId%3Dnull%26_afLoop%3D402006883917836%26contentId%3DUCM%2523dDocName%253AEK-159556%26contentTitle%3DGenel%2BEkonomik%2BDurum%26_afWindowMode%3D0%26_adf.ctrl-state%3D7vdrqfoyb_29
(Erişim Tarihi:09.10.2016).
- Eyüp Zengin, Piyasa Ekonomisine Geçiş Sürecinde Azerbaycan, İstanbul, İTO Yayınları, 2010
- Mehmet Fatih Öztarsu, “Türkiye ve Azerbaycan Stratejik Ortaklığa Giden Yol”, Stratejik Düşünce Dergisi, Sayı: Temmuz 2010, ss. 55-58.
- Mithat Çelikpala, “Türkiye ve Kafkasya: Reaksiyoner Dış Politikadan Proaktif Ritmik Diplomasiye Geçiş”, Uluslararası İlişkiler, Cilt 7, Sayı 25 (Bahar 2010), ss. 93-126.

- Nazim Cafersoy ve Araz Aslanlı, “Türkiye-Azerbaycan Askeri İlişkileri”,
Azerbaycan-Türkiye: Dostluk, Kardeşlik Ve Strateji Ortaklık, Ed.
Cavid Veliyev vd., 2012, ss. 151-174.
- Yahya MUSAYEV, “Askeri-Teknik Alanda Azerbaycan - Türkiye İşbirliği
(1991-2011)”, Azerbaycan-Türkiye: Dostluk, Kardeşlik Ve Strateji
Ortaklık, Ed. Cavid Veliyev vd., 2012, ss. 175-182.